

ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА ТА ІДЕОЛОГІЯ

УДК 316.723:329.63

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ РАДИКАЛІСТСЬКОЇ КАРТИНИ СВІТУ СУБКУЛЬТУРИ ПАНКІВ

Є. О. Васильчук,

*кандидат політичних наук, викладач,
Черкаський державний бізнес-коледж*

Л. П. Чернова,

*кандидат філософських наук, доцент,
Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова*

Проаналізовано композицію радикалістської картини світу субкультури панків. Визначено, що актуалізовані в панківському світогляді ідеї соціального протесту формуються під впливом таких проблемних категорій, як “несправедливість сучасного світу”, “тоталітарна держава”, “абсурдизм людського буття” та ін. Зроблено висновок про те, що панківський протест характеризується прагненням до необмеженої свободи, небажанням підкорятися встановленим соціальним нормам і приписам, специфічною трудовою мотивацією, надмірно критичним ставленням до побутового комфорту і високого майнового статусу людини.

Ключові слова: субкультура панків, радикалізм, тоталітарна держава, світогляд, соціальна деструкція.

E. O. Vasylichuk,

Ph.D, lecturer of Cherkassy state business-college

L. P. Chernova,

Ph.D, associate professor, assistant professor of the National Pedagogical University of M.P. Dragomanov

THE FEATURES OF FORMATION RADICALISTIC PICTURE OF THE WORLD OF PUNK SUBCULTURE

The composition of radicalistic picture of punk subculture is analyzed. It was determined that actualized in punk worldview ideas of social protest are formed under the influence of such problematic categories as “injustice of the modern world”, “totalitarian state”, “absurdity of human existence” and others. It is concluded that the punk protest is characterized by the desire for unlimited freedom, unwillingness to obey the established social norms and regulations, specific labor motivation, overly critical attitude to the comfort of home and the high property status.

Key words: punk subculture, radicalism, the totalitarian state, ideology, social destruction.

E. O. Васильчук,

*кандидат политических наук, преподаватель,
Черкасский государственный бизнес-колледж*

Л. П. Чернова,

*кандидат философских наук, доцент,
Национальный педагогический университет им. М.П. Драгоманова*

ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ РАДИКАЛИСТСКОЙ КАРТИНЫ МИРА СУБКУЛЬТУРЫ ПАНКОВ

Проаналізована композиція радикалістської картини світу субкультури панків. Визначено, що актуалізовані в панківському світогляді ідеї соціального протесту формуються під впливом таких проблемних категорій, як “несправедливість сучасного світу”, “тоталітарна держава”, “абсурдизм людського буття” та ін. Зроблено висновок про те, що панківський протест характеризується прагненням до необмеженої свободи, небажанням підкорятися встановленим соціальним нормам і приписам, специфічною трудовою мотивацією, надмірно критичним ставленням до побутового комфорту і високого майнового статусу людини.

© Васильчук Є. О., Чернова Л. П., 2016

ченної свободі, нежеланим підчинятися установленим соціальним нормам і предписанням, специфічної трудової мотивацією, надмірно критичним ставленням до побутового комфорту та високому матеріальному статусу людини.

Ключові слова: субкультура панків, радикалізм, тоталітарне державство, світогляд, соціальна деструкція.

Постановка проблеми. Субкультура панків, що виникла наприкінці 1960-х рр. у Великій Британії та згодом поширилася у США, низці західноєвропейських країн та СРСР, поєднала найбільш радикально налаштовані прошарки молоді, які намагалися висловити протест проти свого маргіналізованого становища в суспільстві. Проте ідейні витоки політизованої радикалістської контркультурності цієї молодіжної течії спостерігаються в народних традиціях середньовічного юродства і скомороства, різноманітних еретичних релігійних ученнях і радикальних політичних практиках. Носії таких світоглядних принципів, що суперечили тогочасним загальноприйнятими уявленнями про світобудову, надмірно критикували святенницькі, здебільшого запозичені з офіційних релігійних доктрин норми суспільної моралі, відстоювали ідею побудови суспільства на принципах колективізму, соціальної рівності та справедливості. Ці вияви протесту неодмінно піддавалися жорсткому тиску з боку держави і церкви, що зумовлювало їх поступовий перехід до підпільних форм існування. Не маючи змоги облаштувати суспільне життя згідно зі своїми уявленнями, носії альтернативних поглядів висловлювали свій протест в абсурдно кодифікованій формі. Його справжній зміст могли зрозуміти лише особи, дотичні до діяльності різноманітних підпільних спільнот. Найбільш екстремальними виявами такого протесту стали відмова від праці на користь держави, демонстративне ігнорування офіційних суспільних норм і принципів релігійної етики, спроби втілення в життя прототипів “вільного кохання” тощо. У подальшому все це, поєднуючись із романтизмом підпільного існування, засобами народного гумору і сатири (усна народна творчість, карнавальні сцени, театральні міні-вистави), сформували засади контркультурності світоглядної композиції субкультури панків.

Аналіз останніх публікацій. Особливості світоглядних орієнтирів субкультури панків розглядаються в наукових дослідженнях О.Аксютіної, О.Львіна, М.Федотової, А.Чечевої, Т.Шеметової та ін. Разом із тим у працях зазначених авторів значну увагу приділено західноєвропейському відгалуженню цієї субкультурної течії при фактичному ігноруванні особливостей пострадянської панк-субкультури. З огляду на це автори статті намагаються заповнити цю прогалину шляхом

дослідження специфіки радикалістського світоприйняття представників субкультури панків.

Метою статті є аналіз формування картини світу субкультури панків як одного із найбільш екстремальних виявів політизованого субкультурного молодіжного радикалізму.

Виклад основного матеріалу. Притаманна панкам “філософія руйнування”, нігілістична етика і демонстративна асоціальність стали формами їхнього протесту проти уявного і реального утиску людської індивідуальності. Зовнішній стиль представників цієї субкультури, який російський культуролог Т.Шеметова характеризує як “естетичний тероризм” [10, с. 15], відрізняється шокуючим виглядом, провокаційними асоціальними звичками, епатажною поведінкою, що демонстративно підкреслюють зневагу панків до життя.

Світогляд панків вирізняється надмірним нонконформізмом. Його визначальними ідеалами є абсолютна свобода особистості і радикальний опір усім формам утиску особистості та її бажань. Лібертарні пошуки ідейних натхненників субкультури панків зумовлюють їхні апеляції до первинних форм буття людини, де панували колективізм, соціальна рівність та справедливість. Намагаючись змінити “світ архетипів”, які формують протореальність сучасної людини, панки вдаються до використання різноманітних духовно-екстатичних практик. Через це метафізичний абсурдистський контекст панківської творчості посилюється потягом до атональної музики, використанням фрагментів шаманської обрядовості та еретичних релігійних учень. Катастрофальність світу в усвідомленні панків підкреслюється ілюзіоністськими і сюрреалістичними підходами. Панківський соціальний критицизм як форма радикального заперечення людського буття формується з настанов на принципову непізнаність світу, визнання абсолютною цінністю власної свободи, підкреслення свого індивідуалізму та відкидання будь-яких суспільних норм і правил.

Усвідомлення уявної безглуздості й абсурдності буття, сповненого утисками, несправедливістю і нерівністю людей, актуалізує в картині світу панків необхідність соціального протесту. Пристрасний творчий протестний порив, у межах якого відбувається естетизація дійсності, відзначається утопічними мріями про можливість перебудови

суспільства. Романтизований панківський протест містить кодифіковані “послання”, що опосередковано і витончено вказують на наявні суспільні вади. Проте відсутність практично будь-якої реакції суспільства на ці інтелектуальні імпульси штовхає панків на тотальне заперечення “абсурдного”, “несправедливого” світу, який будь-що необхідно знищити. З огляду на це в картині світу панків наявні кілька взаємозумовлених проблемних категорій, які й утворюють їхні ідейні орієнтири та формують на їх підставі соціальні практики.

Вороже ставлення і демонстративне ігнорування суспільних норм і приписів, соціальний песимізм та усвідомлення уявної безнадійності свого існування зумовлюють нігілістичне сприйняття панками навколишньої реальності. Згідно з їхніми уявленнями сучасний світ є жорстоким і несправедливим, у ньому немає місця вільному творчому розвитку особистості, а переважна більшість людей є егоїстичними, жадібними і нещирими. Тому таке існування, на думку панків, неодмінно призводить до поступового духовного занепаду людства, а саме людське буття визнається марним і позбавленим сенсу. Комплексно такі ідеї формують уявлення про духовну недосконалість і абсурдність сучасного світу, який неможливо змінити, а тому його необхідно знищити.

Перебуваючи в непримиренній опозиції до навколишньої реальності, панки намагаються сформувати відразу до неї через ототожнення з продуктами гниття, розкладання і фекаліями. Дослідники природи субкультурного протесту й абсурдизму (Т.Шеметова, А.Чечева, О.Аксютіна, Т.Щепанська та ін.) указують на гіпертрофоване значення бруду, різноманітних нечистот і людських відходів у творчості панків. Так, сучасний світ у їхньому уявленні асоціюється з величезною вигрібною ямою, яка диктує свої закони для існування в ній [10, с. 48]. Т.Щепанська слушно зауважує: “Екскременти і – ширше – “бруд” (символіка сміття, звалища відходів) стають у панків символічними засобами соціальної самоідентифікації, усвідомлення себе “покидьками суспільства”. Символіка екскрементів пов’язана з їхнім основним гаслом – відмови від норм і вимог, у тому числі санітарно-гігієнічних, культури дорослих, виходу з-під її влади” [11, с. 73]. Через це використання категорії “бруд” в творчості панків має вказувати не лише на недосконалість сучасного світу, а, насамперед, на його огидність, а тому він неодмінно має бути знищеним [8, с. 66].

Усвідомлення абсурдності буття сучасної людини, що в панківській картині світу ототожнюється з фізіологічними процесами випорожнен-

ня і гниття, свідчить про кризу і занепад наявних у суспільстві моральних і духовних цінностей, їх підміну матеріальними складниками та несформованість нових суспільних ідеалів. Причому панкам відчуття приреченості, втілене в гаслі “No future!” (“Майбутнього немає!”), сповнюється особливим трагедійним сенсом. Недосконалість сучасного світу в їхніх уявленнях може бути подолана лише боротьбою з ним, ціною якої є життя представників цієї субкультурної течії. Для панків абсурд стає своєрідною нормою життя, що знаходить вияв не лише в запереченні буття сучасної людини, а й у його подоланні через руйнування і знищення. Так, один із найбільш відомих ідейних натхненників субкультури панків, лідер колективу “Гражданская оборона” Є.Летов визначав абсурд “...як принцип максимального бунту проти логічної реальності...” [3, с. 2].

У цьому простежується парадоксальність панківського світосприйняття, де впорядкування і гармонізація соціальної реальності є можливими лише через її культурну деконструкцію. Таким чином, усі суспільні норми в уявленні панків є репресивними й існують лише для того, щоб їх порушувати. Як слушно зазначає О.Аксютіна, “панк є надзвичайно складним культурним явищем, головним імперативом якого є руйнування всіляких стереотипів та меж. Він є не просто музичним стилем – панк-роком, а різноманітною культурою зі своїми системами цінностей, певними типами поведінки, естетичними програмами і внутрішніми суперечностями” [1, с. 3].

Орієнтації на найбільш радикальні форми соціальної деструкції зумовлюють переміщення фігури панка як борця з уявною і реальною несправедливістю та нещирістю сучасного світу в екзистенційний контекст. Незламність життєвої позиції панка посилюється його жертовністю, матеріальним мінімалізмом, добровільним зреченням від життєвих благ, сильними душевними хвилюваннями й емоційними переживаннями, постійним перебуванням “на межі”. “Самурайське” усвідомлення неминучості власної передчасної смерті вивільняє панків від усіх моральних і духовних табу та змушує їх наповнювати своє життя гранично епажними, гострими і шокуючими моментами, які набувають символічного значення і максимально запам’ятовуються. Тож суїцид як форма екзальтованого естетського протесту, попри його громадський осуд, схвально сприймається в середовищі панків, а особа, яка його вчинила, подається як жертва боротьби проти різних форм

утиску особистості. На думку Т.Шеметової, екзистенційний протест формує такі вияви панка:

- як порушника буденного спокою пересічних громадян;

- як людини, яка відстоює власні погляди на сучасний світ у межах дихотомії “Ми” і “Вони”;

- як вічного борця із “Системою”, який уважає власний спосіб життя найбільш прийнятним для всього суспільства [10, с. 54–55].

Зазвичай ці категорії взаємопов’язані. Їх інтегроване вираження в реальному житті є набагато спрощеним щодо сформованого в уявленні панків образу екзистенційного “борця”. У буденному сприйнятті постать панка асоціюється з належністю до субкультурної спільноти, представники якої віддають перевагу асоціальним формам життя через специфічний зовнішній вигляд та схильність до негативних звичок (пияцтво, наркоманія, вживання ненормативної лексики та ін.).

Абсурдний в уявленнях панків світ захищають різноманітні соціальні інститути (держава, сім’я, система освіти та виховання), які своєю діяльністю не лише не сприяють вільному, творчому розвитку особистості, а навпаки, всіляко її обмежують і утискують. Символом “примусу”, “репресивності” та “казармової дисциплінарності” є держава. Протистояння цьому “апарату насилля і гноблення” породжує в панків анархістське бажання позбутися будь-якого впливу з його боку, а в ідеалі – й знищити цей соціальний інститут. Таким чином, усе, що пов’язується з державою, визнається “тоталітарним”, а пропаговані нею цінності є хибними і фальшивими.

Людину, яка потрапила під тоталітарний вплив держави, панки вважають дегуманізованою, жадібною, безвідповідальною, егоцентричною істотою, здатною на будь-які неетичні вчинки для отримання прибутку і поліпшення власного матеріального добробуту. Поглинання внутрішнього духовного світу людини матеріальними благами перетворює її на біологічно-функціональний пристрій, “зомбі”, “елемент у механізмі держави”, позбавлений будь-яких емоцій, людяності та чуттєвості. Тому усвідомлення свого перебування в уявно ворожому, дисолютивному, потворному сучасному світі спричинює формування одного з визначальних світоглядних принципів панків, згідно з яким вони мають уникати будь-якої експлуатації, не підпадати під вплив держави та її інститутів.

Нищівній критиці в середовищі панків піддаються офіційні засоби масової інформації. Вони визнаються засобами соціального контролю, що позбавляють сучасну людину здатності самостій-

но мислити і висловлювати незалежні думки. Тиражована офіційними ЗМІ реклама, як уважають ідейні натхненники панків, сприяє утвердженню в суспільстві потреб, звичок і поведінки, які забезпечують стабільність та непорушність головного ворога цієї субкультури – держави. Вороже сприйняття ЗМІ посилюється в панківському середовищі усвідомленням небезпеки розширення впливу масової культури, продукти якої є не результатом вільної творчості людини, а сурогатними псевдоцінностями, за допомогою яких відбуваються поневолення й утиски незалежних митців. Тож перевага віддається саморобним, малотиражним виданням, які поширюють інформацію про культуру, стиль життя й етику панків, що цілком вкладається в межі панківського принципу “DIY” (“Do It Yourself” – зроби це сам).

У контексті необхідності вести боротьбу проти держави для панківського світогляду характерне ставлення до суспільно корисної праці, яке має подвійну, суперечливу природу. Сповнена соціального песимізму, картина світу панків містить украй нігілістичне ставлення до будь-яких спроб професійного вдосконалення людини через використання можливостей держави. Примарність щасливого майбутнього замінюється непохитним переконанням у неможливості істотних соціальних змін. Т.Шеметова влучно зауважує з цього приводу, що, на думку представників панківської субкультури, “...усі зусилля людини, пов’язані з освітою, кар’єрою та підйомом соціальними сходами, все одно призведуть до Нічого, до смерті, з чого випливає життєвий імператив до саморуїнування...” [10, с. 48]. Таким чином, етика панка однозначно заперечує працю в державних установах і комерційних структурах, адже вони, на переконання панків, усіляко визискують та експлуатують людину, призводять до зміцнення ненависної для цієї субкультурної течії держави. Натомість панки схвально ставляться до творчої праці, особливо пов’язаної з поширенням ідей панківського мистецтва (організація і проведення рок-концертів, фестивалів, незалежна журналістика тощо). З огляду на це в розумінні панків справжня свобода є анархічним хаосом, який може порушити звичний життєвий уклад, позбавити людину всіх форм залежності, утиску й експлуатації, ліквідувати межу між естетичним і потворним; це неодмінно призведе до знищення сучасного світу і сприятиме поверненню людини до первісних, ідеальних форм колективного буття.

Прагнення позбутися будь-яких впливів із боку держави, уникнути зобов’язань перед сім’єю, закладами виховання й освіти зумовлюють дуаліс-

тичність панківського світогляду. Вона виявляється в схематизованому розмежуванні всього розмаїття людського буття на два непримиренно налаштовані табори, один із яких сповідує ідеали вільнодумства, а інший, навпаки, живе в “тоталітарно” впорядкованому й уніфікованому вимірі. Панки, вважаючи себе андеграундними дисидентами, безперечно, зараховують себе до першого табору, перебуваючи в жорсткій, безкомпромісній опозиції до тих, хто прагне комфортного і безтурботного життя, безумовно підкоряючись наявним суспільним нормам та приписам.

Демонстративна відчуженість від суспільства і соціальний песимізм панків підкреслюються їхньою сліпою вірою у швидкий занепад сучасного світу. У цьому контексті слушно видається думка Т.Шеметової, яка зауважує: “Представники панк-субкультури вважають, що якщо не ніч, то сутінки людства вже настали. Тобто апокаліпсис або вже настав, або ось-ось почнеться” [10, с. 51]. Цей специфічний апокаліптизм актуалізує ще один важливий для панківського світогляду принцип “Destroy!” (“Руйнуй!”). Отже, як засобу суспільного оновлення панки віддають перевагу саме революційному руйнуванню, а не поступовим, еволюційним змінам.

Процес руйнування розуміється панками як переміщення суб’єктів сучасного світу в абсурдистський контекст, що дає змогу спотворити їхню змістову сутність, а отже, довести до розпаду і зникнення. Тому заперечення ними людського буття набуває ірраціональних та гротескних форм, неприйнятних для масового сприйняття. Проте показна абсурдність панківських ідей є не тотальною “боротьбою із сенсом”. Навпаки, протистояння з “ураженням логікою світом” передбачає конструювання радикально інших сенсів. Зміщення буденних речей в ілюзорну, фантазмагоричну площину, надання їм алогічних форм, парадоксальні спроби репрезентації в єдиному смислового контексті різнопланових явищ зумовлюють оголення трагізму і суперечностей людського буття. Із цього приводу доволі справедливою є думка М.Федотової, яка вважає, що “...панк-культуру доцільно розглядати як компонент постмодерну, оскільки музично-візуальне тіло панка значною мірою складається з “обривків культури”, що існують у панк-контексті в умовах абсурдистського колажу...” [4]. Панківські декларації і тексти, які, на перший погляд, можуть здатися безпредметним “потокм свідомості”, абсурдним, еклектичним поєднанням суперечливих тверджень, алюзій, цитат, афоризмів, формують принципово іншу смислову картину

світу, в якому “...всі цінності є знівельованими і перемішаними в загальному звалищі сміття, порожніх пляшок, зламаних іграшок, прогресивних ідей, живих щурів, витворів мистецтва, іржавих автомобілів, людей, активних промислових об’єктів, покинутих об’єктів будівництва та пустирів...” [10, с. 48].

Руйнування звичних понять, соціальних норм та приписів у панківському світогляді стає конфліктом буденного, логічного мислення і парадоксальних, абсурдистських форм освоєння соціальної реальності. Своєю чергою, це зумовлює звернення ідейних натхненників субкультури панків до цінностей народно-сміхової культури, різноманітних містичних ідей, обрядових і шаманських практик. Тож у деклараціях і текстах панків наскрізними стають теми дитячої безпосередності та показного безумства як засобів граничного епатажу і протесту. Панківський текстуальний епатаж обов’язково підкріплюється зовнішнім виглядом та специфічною поведінкою в реальному житті, які викликають відразу і загальний громадський осуд. “Безумство та його знаки, – зазначає Т.Щепанська, – культивуються як різновид “відходу” від регламентних дій із боку соціуму: божевільний – означає некерований, вільний. Безумство (а точніше, гра в безумство) – знак некерованості: відмова або відхід від сприйняття сигналів (програм поведінки, команд), що надходять від суспільства з його “нормальною” логікою. Символічне безумство – одна з форм позначення меж молодіжної культури, її протистояння панівній культурі” [11, с. 83].

Не обтяжена будь-якими заборонами, панківська пародійна творчість стає своєрідною сатирою на наявні суспільні вади. Протестний образ “покидьків” та “знедолених” подається під маскою гротескного ідіотизму і юродства, набуває показної форми психічної аномалії, за чим криються спроби панків досягнути глибинні філософські сенси людського буття. Демонстративне нехтування соціальними нормами і приписами знаходить свій вияв і в мовленні цієї субкультурної течії, яке характеризується значним умістом агресивної та обсценної лексики. Її часте використання спрямовується на свідоме порушення наявних у суспільстві вербальних табу для додаткового підкреслення свого маргінального статусу й образної епатажності. Такі специфічні мовні практики, як зазначає Т.Шеметова, “...є не комунікативною надмірністю, традиційною лайкою або своєрідним стилістичним каталізатором, що посилює “соковитість” висловлювання. Тут – це

необхідна і природна форма естетичного бунту...” [10, с. 122].

Досягненню цієї мети слугують і сповнені експресивних навантажень слова-фобії. Тому, крім вульгарних лексем, у панківських текстах і деклараціях часто трапляються слова з негативно-емоційним змістом, такі як “зомбі”, “смерть”, “безумство”, “труна”, “божевілля”, “хаос”, “кров” та ін. Прагнення акцентувати увагу на екзистенційності власного буття здійснюється панками через використання лексем, які визначають афективні стани людини в моменти відчаю, страху і небезпеки. До них варто віднести дієслова “різати”, “гнили”, “терзати”, “знищувати”, словосполучення “перерізані вени”, “кінець світу”, “масовий психоз” тощо. Окреме місце посідає використання медичних термінів, що асоціюються з важкими захворюваннями або смертю людини: “шизофренія”, “ангедонія”, “амнезія”, “некрофілія”, “патологія”, “лоботомія”, “сифіліс”, “аборт”, “труп”.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Таким чином, радикалістська картина світу субкультури панків має низку специфічних особливостей. Пропагований панками конфлікт із суспільством передбачає демонстративний розрив із загальноприйнятими нормами і створення власного “мікросоціуму”. Панківський протест харак-

теризується прагненням до необмеженої свободи, небажанням підкорятися встановленим соціальним нормам та приписам, специфічною трудовою мотивацією, надмірно критичним ставленням до побутового комфорту і високого майнового статусу людини. Намагання донести до суспільства свої світоглядні позиції зумовлюють орієнтації панків на девіантні норми й асоціальну поведінку, що найбільш яскраво проявляється в часи політичної та соціально-економічної нестабільності.

Звичну буденну впорядкованість та внормованість людського життя панки вважають аномалією, яку неможливо змінити, а тому її необхідно знищити. Руйнування навколишньої реальності передбачає пародіювання й абсурдизацію її соціокультурних кодів, що, на думку панків, вивільняє місце для нових глибинних сенсів людського буття. Усталеній упорядкованості суспільства панки протиставляють гротеск і абсурд хаосу, що робить людину вільною від будь-яких утисків. У реальному житті їхній підкреслений нігілізм, парадоксальність мислення і схильність до соціальних девіацій виштовхують панків на узбіччя суспільних процесів, залишаючи за ними статус маргіналів та знедолених.

Перспективними напрямками подальших досліджень є аналіз екзистенційних мотивів у радикалістській картині світу панк-субкультури.

Список використаних джерел

1. Аксютіна О. А. Панк как феномен контркультуры в постсоветском пространстве : дис. ... канд. культ. : спец. 24.00.01 / Аксютіна Ольга Анатольевна. – М., 2003. – 245 с.
2. Ильин А. Н. Панк как явление китч-культуры [Электронный ресурс] / А. Н. Ильин // Знание. Понимание. Умение : электрон. журн. – 2009. – № 4 // Культурология. – Режим доступа : <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2009/4/Ilyin>
3. Летов Е. Именно так все и было (творческо-политическая автобиография) / Егор Летов // Лимонка. – 1994. – № 2. – С. 2.
4. Федотова М. Панк-культура – смеховой антагонист культуры [Электронный ресурс] / М. Федотова // Сайт электронного периодического издания “Открытый текст”. – Режим доступа : <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=751>.
5. Хаустова С. Використання символіки молодіжних субкультур у часописах для молоді / С. Хаустова // Медіа-дослідження : зб. наук. пр. студ. / Черкас. нац. ун-т ім. Б. Хмельницького ; наук. ред. Н. І. Зражевська. – Черкаси [б.в.], 2010. – Вип. 1. – С. 30–38.
6. Хомутинников Ю. Субкультуры. Прошлое, настоящее, будущее [Электронный ресурс] / Ю. Хо-

References

1. Aksyutyna O. A. Pank kak fenomen kontrkul'tury v post-sovet-skom prostranstve : dyss. ... kand. kul't. : spets. 24.00.01 / Aksyutyna Ol'ha Anatol'evna. – M., 2003. – 245 s.
2. Yl'yn A. N. Pank kak yavlenye kytch-kul'tury [Elektronniy resurs] / A. N. Yl'yn // Elektronniy zhurnal “Znanye. Ponymanye. Umenye”. – 2009. – # 4. – Kul'turolohiya. – Rezhym dostupa : <http://www.zpu-journal.ru/e-zpu/2009/4/Ilyin>.
3. Letov E. Ymenno tak vse y bylo (tvorchesko-polytycheskaya avtobyohrafiya) / Ehor Letov // Lymonka. – 1994. – # 2. – S. 2.
4. Fedotova M. Pank-kul'tura – smekhovoy antahonyst kul'tury [Elektronniy resurs] / M. Fedotova // Sayt elektronnoho peryodycheskoho yzdaniya “Otkrytiy tekst”. – Rezhym dostupa : <http://www.opentextnn.ru/music/Perception/?id=751>.
5. Khaustova S. Vykorystannya symboliky molodizhnykh subkul'tur u chasopysakh dlya molodi / S. Khaustova // Mediadoslidzhennya : zbirnyk naukovykh prats' studentiv / Cherkas'kyy nats. un-t im. B. Khmel'nyts'koho ; nauk. red. N. I. Zrazhevs'ka. – Cherkasy, 2010. – Vyp. 1. – S. 30–38.
6. Khomutynnykov Yu. Subkul'turi. Proshloe, nastoyasheche, budushchee [Elektronniy resurs] / Yu. Kho-

- мутинников. – Режим доступа : <http://www.proza.ru/2007/05/04-369>
7. Цукер А. Даниил Хармс и советский рок-абсурдизм / А. Цукер // Южнорос. музык. альманах. – № 2. – 2011. – С. 8–16.
8. Чечева А. В. Панк-движение как феномен современной неформальной молодежной субкультуры (на материалах Республики Бурятия) : дис. ... канд. культ. : спец. 24.00.01 / Чечева Анастасия Владимировна. – Улан-Удэ, 2011. – 171 с.
9. Шабанов Л. В. Социально-психологические характеристики молодежных субкультур: социальный протест или вынужденная маргинальность? / Л. В. Шабанов. – Томск : Томск. гос. ун-т, 2005. – 399 с.
10. Шеметова Т. Н. Панк-хардкор субкультура: эстетика и идеология : дис. ... канд. культ. : спец. 24.00.01 / Шеметова Татьяна Николаевна. – М., 2007. – 180 с.
11. Щепанская Т. Б. Молодежные сообщества / Т. Б. Щепанская // Современный городской фольклор. – М. : РГГУ, 2003. – С. 34–85.
- mutynnykov. – Rezhym dostupa : <http://www.proza.ru/2007/05/04-369>.
7. Tsuker A. Danyyl Kharms y sovet-skyy rok-absurdyzm / A. Tsuker // Yuzhnorossyyskyy muzikal'niy al'manakh. – # 2. – 2011. – S. 8–16.
8. Checheva A. V. Pank-dvyzhenye kak fenomen sovremennoy neformal'noy molodezhnoy subkul'tury (na materyalakh Respublyky Buryatyia) : dyss. ... kand. kul't. : spets. 24.00.01 / Checheva Anastasya Vladymyrovna. – Ulan-Ude, 2011. – 171 s.
9. Shabanov L. V. Sotsyal'no-psykholohycheskiye kharakterystyky molodezhnikh subkul'tur: sotsyal'niy protest yly vynuzhdennaya marhynal'nost'? / L. V. Shabanov. – Tomsk : Tomskyy hosudarstvenniy unyversytet, 2005. – 399 s.
10. Shemetova T. N. Pank-khardkor subkul'tura: estetyka y ydeolohyya : dyss. ... kand. kul't. : spets. 24.00.01 / Shemetova Tat'yana Nykolaevna. – M., 2007. – 180 s.
11. Shchepanskaya T. B. Molodezhnie soobshchestva / T. B. Shchepanskaya // Sovremenniy horodskoy fol'klor. – M. : RHHU, 2003. – S. 34–85.